

1.ÜNİTE

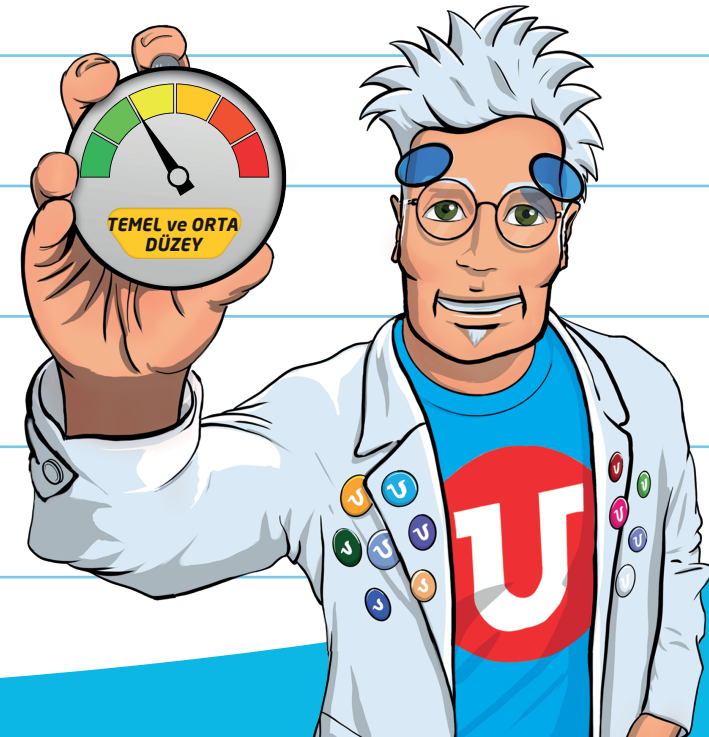
U

TYT Temel ve Orta Düzey Türkçe Soru Bankası

İkilemeler – Deyimler

Hilal Evran

İKİLEMELER - DEYİMLER

İkileme

Deyim

İkileme (Tekrar/Yineleme Grubu)

- Anlatımı etkili hale getirmek ya da anlamı pekiştirmek için yapılan kelime tekrarına "ikileme" denir.

! DİKKAT:

- İkilemeyi oluşturan sözcüklerin arasına noktalama işareti konmaz.

! DİKKAT:

- İkilemeyi oluşturan sözcüklerin yeri değiştirilemez. İkilemeler değişik şekillerde oluşabilir:

Aynı kelimeyle yapılan ikilemeler:

- koşa koşa
- güle güle
- seve seve
- yavaş yavaş...

Eş ya da yakın anlamlı kelimelerle yapılan ikilemeler:

- koşa koşa
- güle güle
- seve seve
- yavaş yavaş...

Zıt anlamlı kelimelerle yapılan ikilemeler:

- iyi kötü
- aşağı yukarı
- er geç ...

Biri anlamlı, biri anlamsız kelimelerle yapılan ikilemeler:

- ivir zivir
- eski püskü
- eğri büğrü...

Biri olumlu, biri olumsuz kelimelerle yapılan ikilemeler:

- açar açmaz
- yerli yersiz,

İkisi de anlamsız kelimelerle yapılan ikilemeler:

- eciş bücüş
- mırın kırın
- abuk subuk...

Yansıma kelimelerle yapılan ikilemeler:

- çatır çatır
- horul horul
- kütür kütür

Hal eki alan sözcüklerle yapılan ikilemeler:

- sırt sırta
- elden ele
- günden güne
- derinden derine

Belli bir kurala bağlanmadan yapılan ikilemeler:

- kurda kuşa
- iğneden ipliğe
- tası tarağı...

Deyim:

- En az iki sözcükten oluşan, genelde mecaz anlamı kullanılan, kalıplaşmış söz gruplarıdır. Genellikle söyleyeni unutulmuştur.

! DİKKAT:

- Deyimler kalıplaşmış ifadelerdir. Dolayısıyla sözcüklerin yeri değiştirilemez ve başka sözcükler kullanılamaz.

Örnek:

- cumartesi kibarı gibi süslenmek
- akli başka yerde olmak
- anasından doğduğuna pişman olmak
- Çoğu gitti, azı kaldı.
- Hem suçlu hem güçlü.

Örnek:

İçinde “kulak” geçen birçok deyimimiz vardır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerde geçen deyimlerden hangisi doğrudan doğruya işitme duyusuyla ilgili değildir?

- A) Yan masadakilere kulak kabarttım, senin dedikodunu yapıyorlardı.
- B) Anlatılanlara kulak kesildik çünkü konuşmacı önemli konulara değiniyordu.
- C) Onların sohbetlerine kulak misafiri oldum, belli ki ortak anıları çoktu.
- D) Şimdi bana kulak ver, sana her şeyi anlatacağım diye başladım söze.
- E) Sen merak etme dedim, ben onun kulağını çekerim.

Örnek:

- I. Sürekli askerlik anılarını anlatır, dilinden düşürmezdi hiç.
- II. Herkes başının çaresine bakmak zorunda bırakıldı, yardımlar kesildi.
- III. Beni eleştirmeyi bırak da sen kendi derdine yan, dedim ona.
- IV. Bağırıp çağırarak ortaya çıktı, herkesi başına topladı.
- V. Böyle tehlikeli işlere girme, başın ağrır.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde deyim, açıklayıcısı ile birlikte kullanılmıştır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

Örnek:

(I) İnsanlarımızda düşünce birliği yok, herkes kendi bildiğini okuyor kısacası “tencere tava, herkeste bir hava”. (II) Çokları, aslında kendilerinin birçok kusuru olduğu hâlde bunları görmüyor, başkalarının kusurlarını, ayıplarını görüyorlar. Ne demişler? “Tencere dibin kara, seninki benden kara.” (III) Kimi insanlar da geçim konusunda ellerindekiyle yetinip tutumlu bir yaşam izliyorlar yani “tencerede pişirip kapağında yemek” deyimini akla getiriyorlar. (IV) Bilgiçlik desen diz boyu bizde; bir şeyin uzmanına bile o şey üzerine bilgi vermeye çalışanlar az değil; kısacası “tereciye tere satmak” isteyenler çok. (V) İnsanların barışık yaşamasını sağlamak için onları kışkırtmadan yatıştırmaya ve sakin olmaya yöneltenleri yani “tavşana kaç tazıya tut” diyenleri alkışlıyorum.

Numaralanmış cümlelerde anlatılanlarla ilişkilendirilen deyimler o cümlede tırnak içinde kullanılmıştır.

Buna göre kaç numaralı cümlede kullanılan deyim, kullanıldığı cümlenin anlamıyla uyuşmamaktadır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

Örnek:

Eski kitapları ara sıra tekrar okumayı, en azından elime alıp göz gezdirmeyi severim.

Bu cümledeki altı çizili söz grubuyla aşağıdakilerden hangisi aynı anlamdadır?

- A) Göz atmak
- B) Gözden geçirmek
- C) Gözü ilişmek
- D) Göz ucuyla bakmak
- E) Gözü takılmak

Örnek:

İkilemeler, ayrı yazılan ve aralarına virgül konmayan iki sözcükten oluşur. Bunlar aynı sözcüğün yinelenmesinden, karşıt, aynı anlama gelen, yakın anlamlı; biri anlamlı, biri anlamsız iki sözcükten oluşabilir. Bazı ikilemeler de ikilemeden koparılmış tek başına kullanılmayan iki sözcükten oluşur.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde kullanılan ikileme ile ilgili olarak parantez ( ) içinde verilen bilgi yanlıştır?

- A) O romanda kilisenin çancısı eciş bücüş bir cüce olarak canlandırılmış. (Hiçbiri tek başına kullanılmayan iki sözcük)
- B) Adam yalan yanlış bir şeyler anlattı, hâkim bunları inandırıcı bulmadı. (Yakın anlamlı iki sözcük)
- C) İşler yolundaydı, fabrika saat gibi tıklar tıklar çalışıyordu. (Yansımadan türemiş bir sözcüğün yinelenmesi)
- D) Yoksuldu, yıllarca eski püskü giysilerle dolaştı ortalıkta. (Biri anlamlı, biri anlamsız iki sözcük)
- E) Ben deli dolu bir gençlik dönemi geçirdim, otuzumdan sonra duruldum biraz. (Karşıt anlamlı iki sözcük)

Örnek:

- I. Varlığın yedi iklim sunuyor coğrafyama
Yokluğun diken diken kimliğimde mi nedir?
- II. Yüreğimden süzer öyle veririm
Yeter ki ıslak ıslak bakma öyle
- III. Bu şiirde sevda sevda üstüne
Senelerdir veda veda üstüne
- IV. Güldü gül, kızdı dağlar, rüzgârlar haykırdı
Yırttılar yırım yırım, çıtır çıtır kırdılar
- V. Gönülden hükmeden sultanım ile
Bugün bize gelmiş yâr geze geze

Numaralanmış dizelerin hangisinde ikileme yoktur?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

